

ONDERRICHT

OVER HET

BIJWONEN DER HEILIGE MIS,

om den Priester aan het altaar
te leeren volgen.

Zich aansluitende bij den

CATECHISMUS DER H. MIS.

door H. J. M. EVERTS, Pastoor.

Tweede vijfduizend.

„De beste manier van Mis hooren is
„zich te vereenigen met den Priester,
„hem te volgen in zijne handelingen en
„met hem hetzelfde te doen, ons voor-
„stellende, gelijk het in waarheid is, dat
„wij alsdan in de kerk bijeen zijn, niet
„slechts om Mis te hooren, maar ook om
„in vereeniging met den Priester het aan-
„biddelijk Sacrificie van het Lichaam en
„Bloed van Jesus Christus op te dragen.”
Rodriguez. Perf. Chrét. T. II. Tr. VIII. Chap. XV.

53

G. Mosmans,
Markt, 's-Hertogenbosch.

1890

Den Lezer heil!

et de stellige overtuiging, dat het voor kinderen, zelfs van de laatste Catechismusjaren, zeer moeielijk is den Priester aan het altaar in een kerkboek te volgen, zijn deze weinige bladzijden geschreven. Hieruit kunnen de kinderen de orde der H. Mis leeren kennen, eenig begrip verkrijgen van de handelingen en gebeden des Priesters, en zelfs de H. Mis aandachtig en godvruchtig leeren bijwonen zonder het gebruik van een kerkboek: de bijgevoegde gebeden toch zijn zoo gekozen, dat de kinderen die kunnen van buiten leeren. Ofschoon bij de samenstelling eerst slechts aan kinderen is gedacht, zullen ouderen ook met dit boekje hun voordeel kunnen doen. Ik heb het vertrouwen, dat de Eerwaarde Heeren Geestelijken deze blaadjes zullen welkom heeten en de verspreiding daarvan naar hun best vermogen bevorderen. Hoe ernstig het verlangen is der H. Kerk, dat de geloovigen goed onderwezen zijn wegens de mysteriën van het allerheiligste Sacrificie, bepaaldelijk wegens datgene *wat in de Mis gelezen wordt*, blijkt uit het voorschrift van de Kerkvergadering van Trente *Sess. XXII. De Sacrificio Missae. Cap. VIII.* en van het Provinciaal Concilie van Utrecht *Tit. III. Cap. V.* 't Zal goed zijn, vóór het gebruik van dit boekje, de kinderen vertrouwd te maken met den *Catechismus der H. Mis.*

Algemeene aanwijzingen wegens eenige Ceremoniën der H. Mis.

1. De Priester buigt zich herhaalde malen om het altaar te kussen ter vereering van Jesus Christus, door het altaar verbeeld, en van de relikwieën der Heiligen, in den altaarsteen ingesloten.

2. Vele gedeelten van de H. Mis worden gewoonlijk in een kerkboek aangeduid door het eerste woord van het gebed, dat de Priester alsdan leest of zingt. Om den Priester in een kerkboek te kunnen volgen, is het dan ook van groot nut te weten, welke gebeden door die woorden worden bedoeld en wanneer de Priester die gebeden spreekt. Om dit te leeren, moet vooral dit boekje dienen.

3. Ziehier eenige woorden, die dikwijler in de H. Mis voorkomen :

Oremus beteekent Laat ons bidden, en geeft derhalve te verstaan, dat de Priester een gebed gaat spreken.

Amen beteekent Het zij zoo. 't Is eene goedkeuring of instemming, waardoor wij te kennen geven, dat wij hetzelfde gelooven of wenschen of vragen.

Dominus vobiscum beteekent De Heer zij met u: een zegenwensch van den Priester tot de geloovigen, dien zij beantwoorden met denzelfden zegenwensch tot den Priester:

Et cum spiritu tuo: En ook met uwen geest.

Deo gratias beteekent Aan God zij dank of God zij gedankt.

Alleluia beteekent Looft den Heer!

Miserere nobis: Ontferm U onzer.

Requiem aeternam dona eis Domine;

Et lux perpetua luceat eis.

Heer, geef hun de eeuwige rust;

En 't eeuwige licht verlichte hen.

Requiescant in pace: Dat zij rusten in vrede.

4. De Misdienaar antwoordt in naam der geloovigen, en daarom is het zeer goed, als wij, den Priester volgende, in stilte met den Misdienaar antwoorden: Et cum spiritu tuo, of Amen, of Deo gratias, of Laus tibi Christe. En zulks in 't latijn of in 't hollandsch, om het even. Al zouden wij niet juist weten, wat de Priester bidt, toch kunnen wij met alle oprechtheid en devotie op al zijne gebeden Amen antwoorden; omdat wij zeker weten, dat al wat de Priester in de H. Mis aan God betuigt of van God vraagt, aan God aangenaam en voor ons zeer goed is. De Priester is onze tolk bij God, en

door A men op zijne woorden te zeggen, erkennen wij hem als onzen vertrouwden tolk, sluiten wij ons bij hem aan, en bevestigen wij zijne hulde en smeekingen tot God. In de H. Mis zijn Priester en volk één, één om God te eeren en te danken, één om Gods barmhartigheid af te smeeken. Begrijpen wij dan wel, dat een kort, maar hartelijk A men de uitstorting kan zijn van een God vurig beminnend hart.

Eerste voorbereiding tot de H. Mis.

1. Beschouw immer het bijwonen der H. Mis als het grootste werk van godsdienstigheid; omdat door elke H. Mis aan God de hoogste eer gegeven wordt, die mogelijk is. Deze gedachte zal u tot diepen ernst en eerbied stemmen, als ge naar de kerk gaat om de H. Mis bij te wonen.

2. Maak u gewoon, om vóór tijd in de kerk te zijn. Mocht ge dan een keer te laat komen, ge vindt des te lichter verschooning. Die niet *te vroeg* willen komen, zullen dikwijls *te laat* komen, met stoornis van anderen. Kunnen zij zulks doen zonder zelfverwijt?

3. De kerk binnentredende, laat alle wereldsche gedachten er buiten. Neem eerbiedig

wijwater, en maak een *goed* kruisteeken. Wend uwe oogen eerbiedig naar 't hoogaltaar, en zeg het hoofd buigend :

Geloofd zij Jesus Christus!

In eeuwigheid. Amen.

4. Aan uwe plaats gekomen, maak eene knie- of hoofdbuiging voor 't H. Sacrament in het Tabernakel, zeggende :

Geloofd en gedankt zij te allen tijd het hoogheilig en Goddelijk Sacrament!

5. Begint de H. Mis nog niet, en zoudt ge gaarne wat uitrusten, ga dan niet aanstonds zitten; maar kniel eerst even, om een Onze-Vader en Wees-gegroet te bidden.

Naaste voorbereiding tot de H. Mis.

Als de Priester zich naar het altaar begeeft, om het H. Misoffer op te dragen, kniel dan eerbiedig, en maak de intentie of meening, waarmede gij de H. Mis gaat bijwonen.

Algemeene intentie.

† In den naam des Vaders en des Zoons en des H. Geestes. Amen.

O groote God, mijn Vader in den hemel,

ik ga met den Priester U het onbevleete Offer van het Lichaam en Bloed van uwen goddelijken Zoon, onder de gedaante van brood en wijn, opdragen tot gedachtenis van zijn bitter lijden en sterven en in vereeniging met de intentiën van zijn H. Hart.

Ik draag U dit H. Sacrificie op: om U te aubidden als Heer van al het geschapene; — om U te bedanken voor de weldaad der schepping en verlossing, voor zoovele gaven en genaden, van uwe goedheid ontvangen; — om U voldoening aan te bieden voor al mijne zonden en schulden; — om uwen zegen af te smeeken over mij en allen die mij dierbaar zijn, zoo levenden als overledenen, voor de volharding van alle rechtvaardigen en voor de bekeering van alle zondaren.

Bijzondere intentie.

Goede God, Gij weet wat ik in 't bijzonder verlang; verleen mij deze gunst als vrucht van dit H. Misoffer.

DE HEILIGE MIS.

Op de volgende bladzijden vindt men ter linker een ONDERRICHT OVER DE CEREMONIËN DER H. MIS of eene verklaring van de verschillende deelen der H. Mis, — en ter rechter OEFENINGEN EN GEBEDEN, die bij elk deel der H. Mis passend zijn.

Om nu een nuttig gebruik te maken van dit boekje, zal men zich op de volgende wijze oefenen.

EERSTE OEFENING. Men zal te huis het ONDERRICHT OVER DE CEREMONIËN DER H. MIS aandachtig lezen en herlezen, om een goed begrip van de deelen der H. Mis en van hunne volgorde te verkrijgen.

TWEDE OEFENING. Als men de verklaring der Ceremoniën genoegzaam begrepen heeft, zal men met behulp van dit boekje (dat men in de hand houdt of in zijn kerkboek heeft liggen) zich oefenen, om den Priester aan het altaar te leeren volgen. Men let op hetgeen de Priester doet, vergelijkt dat met hetgeen op de linkerzijde te lezen staat, zonder acht te geven op de rechterzijde. Men blijft den Priester bij, wachtende telkens als de Priester meer tijd noodig heeft, om tot het volgende deel over te gaan. Zóó moet men de verschillende deelen

leeren onderscheiden, dat men eindelijk kan zeggen *wanneer* de Priester bij dit of dat deel gekomen is, bijv. bij den *Epistel*, bij het *Orate Fratres*, bij de *H. Consecratie*, enz. Doet men deze oefening met devotie, dat is: met de meening om God te eeren, dan hoort men goed Mis.

DERDE OEFENING. Is men nu bekwaam, om den Priester aan het altaar deel voor deel te volgen, dan woont men de H. Mis bij, niet lettende op hetgeen ter linkerzijde staat, maar met godsvrucht lezende en biddende de OEFENINGEN EN GEBEDEN, die ter rechterzijde staan, altijd den Priester bijblijvende. Heeft de Priester bij een of ander deel meer tijd noodig, dan wacht men. Intusschen zou men de GEBEDEN geheel of gedeeltelijk kunnen herhalen.

Deze oefeningen kosten eenige inspanning, maar ook in 't eind verkrijgt men dit voordeel, dat men den Priester aan het altaar in elk kerkboek zal kunnen volgen, en men de H. Mis, *het verhevenste werk van godsdienstigheid, dat tegelijk tot onze voornaamste verplichtingen behoort*, met des te meer godsvrucht zal bijwonen.

Als eene VIERDE OEFENING, ten minste voor kinderen, durven wij aanbevelen, de GEBEDEN ter rechterzijde van buiten te leeren. Wie zich deze GEBEDEN heeft eigen gemaakt, zal dikwijls daarvan het nut ondervinden.

Bij het Confiteor.

Het begin der H. Mis wordt door een teeken der schel aangekondigd. De Priester staat aan den voet des altaars, en maakt een kruis. Maak ook eerbiedig het kruisteeiken, om in naam der H. Drie-vuldigheid en door de verdiensten van Jesus' kruisdood het aanbiddelijk Misoffer te gaan opdragen.

Wat de Priester met den Misdienaar aan den voet des altaars bidt, wordt in een kerkboek gewoonlijk aangeduid door het eerste woord van het voornaamste gebed: *Confiteor*.

CONFITEOR beteekent IK BELIJD MIJNE SCHULD: dezelfde woorden, waarmee de Voorbiecht begint. Want zie, wat de Priester daar bidt en de Misdienaar na hem herhaalt, is eene schuldbelijdenis, gelijk aan de Voorbiecht, maar langer. De Priester buigt zich diep, om zich voor God te vernederen en de vergiffenis zijner zonden af te smeeken. De Misdienaar doet na den Priester hetzelfde. Doc insgelijks. Buig ook het hoofd, met den Tollenaar des Evangelies de oogen niet durvende opslaan, en bid rouwmoedig: *Ik belijd... driemaal op de borst kloppende, als gij zegt: door mijne schuld, door mijne schuld, door mijne allergrootste schuld.*

In de Lijkmissen en de Missen van Passie-Zondag tot Paschen wordt de Psalm, die met het woord JUDICA begint, vóór het *Confiteor* weggelaten, wijl die Psalm blijdschap te kennen geeft.

Bij den Introitus.

De Priester, het altaar opgegaan, kust het altaar, begeeft zich ter rechterzijde, *Epistelkant* genoemd, en leest daar een gebed, toepasselijk op het Feest, den dag of de bijzondere meening, waar-

Bij het Confiteor.

† In den naam des Vaders en des Zoons en des H. Geestes. Amen.

Bid de gewone Akten van geloof, hoop en liefde.

Ik belijd mijne schuld voor God almachtig, voor de H. Maria, altijd Maagd, den H. Aartsengel Michaël, den H. Joannes den Dooper, de HH. Apostelen Petrus en Paulus, voor alle Heiligen en voor u, Vader: dat ik zeer gezondigd heb, met gedachten, woorden en werken, door mijne schuld, door mijne schuld, door mijne allergrootste schuld; — daarom bid ik de H. Maria, altijd Maagd, den H. Aartsengel Michaël, den H. Joannes den Dooper, de HH. Apostelen Petrus en Paulus, alle Heiligen en u, Vader, den Heer onzen God voor mij te willen bidden.

Dat de Heer ons gelieve te zegenen en tegen alle kwaad te beschermen en tot het eeuwig leven te geleiden; en dat de zielen der geloovigen door Gods barmhartigheid in vrede rusten. Amen.

Bij den Introitus.

Geloofd en gezegend zij de allerheiligste Drievuldigheid, God de Vader, God de Zoon en God de H. Geest!

toe de H. Mis wordt opgedragen. Dat gebed wordt genoemd INTROITUS, zooveel als INTREDE of BEGIN. 't Is het eerste wat door de Koristen gezongen wordt.

Bij het Kyrië eleison.

KYRIE ELEISON: HEER, ONTFERM U ONZER.

CHRISTE ELEISON: CHRISTUS, ONTF. U ONZER.

KYRIE ELEISON: HEER, ONTFERM U ONZER.

Ge zult de beteekenis dezer woorden gemakkelijk onthouden, als ge u herinnert, dat met dezelfde woorden elke Litanie begint: *Heer, ontferm U onzer. Christus, ontferm U onzer. Heer, ontferm U onzer.* Door *Heer, Christus, Heer* wordt bedoeld *God de Vader, God de Zoon, God de H. Geest*, en wordt alzoo door dit gebed de ontferming of barmhartigheid van de H. Drievuldigheid afgesmeekt. Door negenmaal het *Kyrië* te herhalen wordt gedacht aan de negen Koren der Engelen, die onophoudelijk den lof zingen van God, den Vader, den Zoon en den H. Geest.

Bij het Gloria in excelsis.

Met deze woorden wordt na het *Kyrië* een schoone jubelzang aangeheven God ter eere, doch voornamelijk tot lof van Jesus Christus, wiens blijde geboorte door hemelsche geesten met dezelfde woorden werd bezongen. Immers de eerste woorden GLORIA IN EXCELSIS DEO — ET IN TERRA PAX HOMINIBUS BONAE VOLUNTATIS: GLORIE ZIJ AAN GOD IN DEN ALLERHOOGSTEN — EN VREDE OP AARDE DEN MENSCHEN VAN GOEDEN WIL, waarvan de Priester in een plechtige Mis de eerste helft zingt, — zijn dezelfde, welke de herders van Beth-

Glorie zij den Vader en den Zoon en den H. Geest.

Gelijk het was in 't begin, en nu, en altijd, en in de eeuwen der eeuwen. Amen.

Bij het Kyrie eleison,

Heer, ontferm U onzer.

Heer, ontferm U onzer.

Heer, ontferm U onzer.

Christus, ontferm U onzer.

Christus, ontferm U onzer.

Christus, ontferm U onzer.

Heer, ontferm U onzer.

Heer, ontferm U onzer.

Heer, ontferm U onzer.

Bij het Gloria in excelsis,

als het gebeden wordt.

Glorie aan God in den allerhoogsten, en vrede op aarde den menschen van goeden wil.

Glorie zij God den Vader, die ons geschapen heeft;

Glorie zij God den Zoon, die ons verlost heeft;

Glorie zij God den H. Geest, die ons geheilgd heeft,

lehem bij de geboorte des Zaligmakers eene menigte van Engelen hoorden zingen. Daarom wordt dit gebed ook de *Lofzang der Engelen* genoemd. Wilt het *Gloria* een vreugdezang is, hebben de Lijkmissen en de Missen van den Advent en van de Vasten geen *Gloria*.

Bij de Collecte of Gebeden.

Door de *Collecte* verstaat men een of meer *Gebeden*, die de Priester leest of zingt na het *Gloria* of na het *Kyrië*, als er geen *Gloria* is, beginnende met: *Dominus vobiscum... Oremus*.

COLLECTA beteekent WAT VERZAMELD IS. De Priester *verzamelt* de wenschen der geloovigen in een of meer *Gebeden*, om ze God aan te bieden.

Bij den Epistel.

Na de *Collecte* leest de Priester den EPISTEL. EPISTEL beteekent BRIEF. Dit gedeelte der H. Mis is dan ook meestal genomen uit een van de *Brieven* der HH. Apostelen. Maar 't kan ook genomen zijn uit een ander Boek der H. Schrift, behalve uit het Evangelie. Nu alle Boeken der H. Schrift mogen we aanzien als *Brieven van God aan de menschen*.

De EPISTEL is zooveel als eene onderrichting aan de geloovigen, en wordt daarom op de Zon- en Feestdagen met het Evangelie in het hollandsch door den Priester aan het volk voorgelezen.

Geloofd zij Jesus Christus!
 Geloofd zij Jesus Christus!
 Geloofd zij Jesus Christus!
 In eeuwigheid. Amen.

Bij de Collecte of Gebeden.

Wij bidden U, o God, goedgunstig het gebed des Priesters te verhooren door de verdiensten van onzen Heer Jesus Christus uwen Zoon, die met U leeft en heerscht in de eenheid van den H. Geest God door alle eeuwen der eeuwen. Amen.

Wij bidden U voor de H. Kerk, voor onzen H. Vader den Paus, voor onze Ouders, voor onze vrienden en weldoeners:

Onze Vader

Bij den Epistel.

Wij danken U, o God, voor de zalige onderwijzingen, die wij door uwe Priesters ontvangen, en geef ons de genade om altijd met een leerzaam hart naar hunne lessen te luisteren.

Bij het Evangelie.

Het Missaal of Misboek wordt van de rechterzijde naar de linkerzijde, *Evangeliekant* genoemd, overgedragen, en wat de Priester daar dan leest, noemt men het EVANGELIE.

Het eerste Boek van het Nieuwe Testament is het H. Evangelie, en bevat de geschiedenis van 't leven van Jesus Christus. 't Is het voornaamste Boek der gansche H. Schrift; want wat kan er grooter en verhevenner zijn dan de beschrijving van hetgeen Jesus Chr., de Zoon Gods voor ons mensch geworden, gesproken, gedaan en geleden heeft? Viermaal heeft God het leven des Zaligmakers laten beschrijven; zoodat er vier Evangelien zijn, geschreven door de vier Evangelisten MATTHEÛS, MARCUS, LUCAS en JOANNES.

Wat is nu het EVANGELIE DER H. MIS? Een uittreksel uit een der vier Evangelien, namelijk een gedeelte, dat toepasselijk is op het mysterie van den Feestdag of op den Heilige, wiens Feest wordt gevierd. Dan nog hebben alle Zondagen van het jaar en alle dagen van de Vasten een bijzonder Evangelie.

Zie eens met welk een eerbied de Priester in de H. Mis het Evangelie leest of zingt. 1. De Priester buigt zich diep, en smeekt God zijn hart en lippen te zuiveren, opdat hij zijn H. Evangelie op waardige wijze moge verkondigen. — 2. Zeggende: *Initium of Sequentia Sancti Evangelii secundum Matthaeum: Het begin of Het vervolg van het H. Evangelie volgens Mattheüs* of een ander Evangelist — maakt de Priester een kruis op de eerste woorden des Evangelies, daarna op zijn voorhoofd, mond en borst. — 3. Na de lezing kust hij de eerste woorden des Evangelies. — Daarenboven bewie-rookt de Priester in eene plechtige Mis driemaal

Bij het Evangelie.

Als de Priester zich ter linkerzijde tot het Misboek keert, ga in eerbiedige houding recht staan, om te betuigen, dat ge bereid zijt het H. Evangelie van Jesus Christus met uw verstand te gelooven en daarover u nooit te schamen; het met uwen mond te belijden en met uwen wil te volbrengen. Vraag daartoe de goddelijke genade door met den rechterduim een kruis te maken op voorhoofd, mond en borst.

Bij het begin zeg met den Misdienaar: GLORIA TIBI, DOMINE: GLORIE ZIJ U, O HEER!

Onder het lezen des Evangelies bid langzaam de gewone Akte van geloof.

Bij het einde zeg met den Misdienaar: LAUS TIBI, CHRISTE: LOF ZIJ U, CHRISTUS!

het Evangelie, voordat hij het begint te zingen.

Leer hieruit altijd in de eerbiedigste houding het Evangelie aan te hooren, hetzij het in de H. Mis gelezen of gezongen wordt, hetzij het van den predikstoel wordt voorgelezen. Ook als gij het tehuis uit een Evangelieboek zelf leest of hoort voorlezen, steeds zij uwe houding eerbiedig.

Bij het Credo.

CREDO beteekent IK GELOOF, het eerste woord van het Symbolum der Apostelen of de Twaalf Artikelen des geloofs. Wat de Priester ook dan leest, is niets anders dan de Twaalf Artikelen des geloofs met eenige bijvoegingen, reeds in de vierde eeuw door het Concilie van Niceë en van Constantinopel tegen de ketterijen van Arius en Macedonius vastgesteld.

Niet alle Missen hebben *Credo*: *Credo* hebben de Missen op alle Zon- en Heiligidagen, op de Feesten van O. L. V. en Maria Magdalena, van de Apostelen en Kerkleeraars.

Bij het Offertorium of de Offerande.

OFFERTORIUM beteekent OFFERANDE, en is het eerste van de drie voornaamste deelen der Mis. De Priester begint daarmee, als hij na het *Credo* of na het *Evangelie*, als de Mis geen *Credo* heeft, den kelk ontdekt. De OFFERANDE bestaat hierin, dat de Priester eerst het brood en daarna den wijn in den kelk aan God opdraagt, en Gods zegen er over afsmeekt, opdat straks dat brood en die wijn veranderen in het Lichaam en Bloed van Jesus Christus. Na de Offerande is het brood nog brood en de wijn nog wijn; maar is gewijd brood en gewijde wijn geworden.

Bij het Credo ,
als het gelezen wordt.

Bid langzaam de Twaalf Artikelen des geloofs :

Ik geloof in God den Vader

Bij het Offertorium of de Offerande.

O barmhartige God , neem het brood en den wijn uit de handen des Priesters genadig aan , opdat deze gaven U tot eer , ons ten zegen en den overledenen tot lafenis mogen verstrekken.

Ik offer U ook op mijne ziel , mijn lichaam en al wat ik bezit ; ik draag U op alle de goede werken , die ik dezen dag zal verrichten. Ik wil die doen tot uwe eer en glorie , tot zaligheid mijner ziel en om de aflaten te verdienen , die daaraan zijn toegevoegd.

Bij de Offerande doet de Priester een weinig water bij den wijn ter gedachtenis, dat bloed en water uit Jesus' doorboorde zijde is gevloeid. Welke beteekenis hovendien heeft hier de wijn met het weinige water? De edele wijn beteekent de godheid, het weinige water de nietige menschheid.

Wat beteekent de vermenging van het water met den wijn? De Priester zegt het duidelijk, als hij bidt, dat wij menschen mogen deelachtig worden aan de godheid van Jesus Christus, die God zijnde deelachtig heeft willen worden aan onze menschheid.

Bij het Lavabo of het wasschen der handen.

LAVABO beteekent IK ZAL WASSCHEN, en is het eerste woord van den Psalm, dien de Priester bidt bij het wasschen der handen.

Wat beduidt het wasschen der handen? Dat het allerheiligste Misoffer behoort opgedragen te worden met een hart, niet alleen zuiver van doodzonden, maar ook van dagelijksche zonden: de Priester immers wascht zich enkel de vingers.

Bij het Orate Fratres.

ORATE FRATRES beteekent BIDT BROEDERS. Dit zegt de Priester, zich tot het volk keerende en er stil bijvoegende: *opdat mijn offer, dat ook het uwe is, aangenaam worde bij God, den almachtigen Vader.*

* O Jesus, ik offer U op, door 't onbevleete Hart van Maria, de gebeden, de werken en het lijden van dezen dag, in vereeniging met de intentiën van uw H. Hart.

H. Maria, Moeder Gods, bid voor ons.

H. Joseph, bid voor ons.

H. Engelbewaarder, bid voor ons.

H. Dooppatroon, bid voor ons.

H. Patroon onzer Gemeente, bid voor ons.

Alle Engelen en Gods lieve Heiligen, bidt voor ons.

**Bij het Lavabo of het wasschen
der handen.**

*Verfoei al uwe zonden, ook de geringste,
door eene vurige Akte van berouw.*

Bij het Orate Fratres.

Antwoord met den Misdienaar:

De Heer ontvang het offer uit uwe handen tot lof en verheerlijking van zijnen naam, en ook tot heil van ons en van geheel zijne heilige Kerk.

* Voor het Apostolaat des Gebeds.

Bij de Prefatie.

PREFATIE beteekent VOORREDE. De Prefatie is inderdaad eene voorbereiding tot het voornaamste deel der H. Mis, eene laatste opwekking des Priesters tot de geloovigen, om hunne harten omhoog te heffen en met hem den goeden God te danken, wijl Hij binnen weinige oogenblikken het wonder zijner oneindige liefde gaat vernieuwen door de verandering van het brood en den wijn in het Lichaam en Bloed van Jesus Christus.

De Priester eindigt de Prefatie met zich aan te sluiten bij de juichende Koren der hemelsche Geesten, zeggende tot verheerlijking der aanbiddelijke Drievuldigheid: *Sanctus, Sanctus, Sanctus: Heilig, Heilig, Heilig*, enz. welke woorden door de Koristen herhaald worden.

HOSANNA IN DEN HOOGEN! GEZEGEND DIE KOMT IN DEN NAAM DES HEEREN! Dezelfde juichtonen weergalmden bij den zegepralenden intocht des Zaligmakers binnen Jerusalem. Onder dezelfde juichtonen verwachten wij de komst van Jesus Christus op het altaar bij de H. Consecratie.

't Is verkeerd bij het SANCTUS driemaal op de borst te kloppen, want wat zou het moeten beteekenen?

Bij den Canon.

CANON beteekent REGEL. De *Canon* is de vaste *Regel* of orde van gebeden, welke van ouds af door de H. Kerk bij het voornaamste deel der H. Mis gevolgd is.

De *Canon* bevat de gebeden na de *Prefatie* tot het *Pater noster*.

De Priester bidt ze in stilte en spreekt niet

Bij de Prefatie.

Priester. Per omnia saecula
saeculorum.

Misdienaar. Amen.

Pr. Dominus vobiscum.

M. Et cum spiritu tuo.

Pr. Sursum corda.

M. Habemus ad Dominum.

Pr. Gratias agamus Domino
Deo nostro.

M. Dignum et justum est.

Pr. Vere dignum et justum
est, aequum et salutare, nos
tibi semper et ubique gra-
tias agere: Domine sancte,
Pater omnipotens, aeternae
Deus.

Door alle eeuwen der eeu-
wen.

Amen.

De Heer zij met u.

En met uwen geest.

Omhoog de harten.

Wij hebben ze tot den Heer.

Danken wij den Heer onzen
God. [het.

Waardig en rechtvaardig is

Ja waardig en rechtvaardig is
het, billijk en heilzaam, dat
wij U altijd en overal dan-
ken: heilige Heer, al-
machtige Vader, eeuwige
God.

*Bid met eene vurige dankbaarheid de gewone
Akte van liefde.*

Zeg daarna bij het einde der Prefatie:

Heilig, Heilig, Heilig is de Heer, de God
der heirlegers! Hemel en aarde zijn vervuld
van uwe heerlijkheid.

Hosanna in den hoogen! Gezegend die komt
in den naam des Heeren! Hosanna in den
hoogen!

Bij den Canon.

Wij bidden U, barmhartige God, met den
Priester voor de gansche H. Kerk:

Onze Vader...

Voor onzen H. Vader den Paus:

Onze Vader...

Voor onzen Bisschop:

*

meer tot de geloovigen; maar houdt zich alleen bezig met de allerheiligste handeling, die hij in den naam van Jesus Christus gaat verrichten, te weten: *de H. Consecratie*.

De Priester smeekt eerst den hemelschen Vader, dat Hij door de verdiensten van Jesus Christus, zijn goddelijken Zoon, dit Sacrificie gelieve te zegenen en aan te nemen tot bescherming van de Katholieke Kerk over de gansche aarde, van onzen H. Vader den Paus, van onzen Bisschop en van alle geloovigen.

Bij het Memento of de Gedachtenis der levenden.

MEMENTO beteekent GEDENK, het eerste woord van het gebed, waarin de Priester eenigen onder de levenden naar zijn goedvinden in 't bijzonder aan God aanbeveelt, tegelijk met allen, die in de Mis tegenwoordig zijn.

Bij de H. Consecratie.

De H. CONSECRACTIE is het goddelijk werk des Priesters, waardoor brood en wijn veranderd worden in het Lichaam en Bloed van Jesus Christus.

Brood en wijn worden niet samen ineens geconsecreerd; maar de Priester spreekt de woorden der H. Consecratie eerst over het brood, daarna over den wijn.

Kunt gij ook weten, wanneer de Priester de woorden der H. Consecratie spreekt over het brood? Ja; als na het *Sanctus* weer gescheld is, en de Priester kort daarna eenige oogenblikken over het altaar *gebogen blijft*. Wanneer over den wijn? Als de Priester na de Opheffing van de H. Hostie weer eenige oogenblikken over het altaar *gebogen blijft*.

Onze Vader . . .

**Bij het Memento of de Gedachtenis
der levenden.**

Wij bidden U ook in 't bijzonder voor onzen Pastoor en Biechtvader :

Onze Vader . . .

Voor Vader, Moeder en verdere familie, vrienden en weldoeners :

Onze Vader . . .

H. Maria, Moeder Gods, bid voor ons.

H. Joseph, bid voor ons.

H. Engelbewaarder, bid voor ons.

H. Dooppatroon, bid voor ons.

H. Patroon dezer Gemeente, bid voor ons.

Alle Engelen en Gods lieve Heiligen, bidt voor ons.

Bij de H. Consecratie.

Als na het Sanctus weer gescheld wordt, is dit een teeken, dat de Priester zich gereed maakt tot de H. Consecratie. Men sluit zijn kerkboek, en wacht in de eerbiedigste houding af, dat Jesus Christus op het altaar tegenwoordig komt.

Bij de Elevatie of Opheffing.

ELEVATIE beteekent OPHEFFING, dat is: de *Opheffing* eerst van de H. Hostie, daarna van den Kelk. Na de Consecratie van het brood knielt de Priester ter aanbedding van de H. Hostie of het Lichaam des Heeren, — en weer recht staande heft hij de H. Hostie zeer hoog op ter aanbedding voor de geloovigen. Insgelijks, na de Consecratie van den wijn knielt de Priester ter aanbedding van het Bloed des Heeren, — en weer recht staande heft hij den Kelk met het Bloed des Heeren zeer hoog op ter aanbedding voor de geloovigen.

Na de H. Consecratie.

De Priester smeekt God, dat, gelijk Hem de offeranden van Abel, Abraham en Melchisedech aangenaam waren, Hij ook met welgevallen uit

Bij de Elevatie of Opheffing.

Bid allereerbiedigst en dankbaar bij de eerste Opheffing, de Opheffing van de H. Hostie.

Goede Jesus, ik aanbid uw allerheiligste Lichaam, dat Gij voor mij aan 't Kruis geofferd hebt.

Jesus, ik geloof in U; Jesus, ik hoop op U; Jesus, ik bemin U!

Goede Jesus, ik aanbid uw allerheiligste Lichaam, dat Gij voor mij aan 't Kruis geofferd hebt.

Bid bij de tweede Opheffing, de Opheffing van den Kelk.

Goede Jesus, ik aanbid uw allerheiligste Bloed, dat Gij voor mij aan 't Kruis gestort hebt.

Jesus, ik geloof in U; Jesus, ik hoop op U; Jesus, ik bemin U!

Goede Jesus, ik aanbid uw allerheiligste Bloed, dat Gij voor mij aan 't Kruis gestort hebt.

Na de H. Consecratie.

Bid hier vurig de gewone Akten van geloof, hoop en liefde.

zijne priesterhand moge aannemen het heilige en onbevleete Offer van het Lichaam en Bloed van zijnen goddelijken Zoon, en wij door onze deelneming aan dit aanbiddelijk geheim met alle hemelsche zegeningen en genaden mogen vervuld worden.

**Bij het Memento of de Gedachtenis
der overledenen.**

De Priester bidt, dat dit H. Sacrificie ook moge strekken tot lavenis van de zielen in 't vagevuur, in 't bijzonder van die zielen, welke hij gedenken wil.

Bij het Nobis quoque peccatoribus.

De Priester deze woorden sprekende: EN ook ONS, ZONDAARS, klopt op zijne borst met den Publikaan des Evangelies, en smeekt God, dat wij, niet om onze verdiensten, maar om zijne groote barmhartigheid, deelachtig mogen worden aan het geluk zijner Heiligen in den hemel.

Bij het Pater noster.

PATER NOSTER beteekent ONZE VADER, en zijn, gelijk in 't hollandsch, de eerste woorden van het gebed des Heeren.

De Priester begint het *Pater noster*, als na de laatste *Opheffing* weer gescheld is.

**Bij het Memento of de Gedachtenis
der overledenen.**

Wij bidden U, o God, dat Gij in uwe barmhartigheid door de verdiensten van Jesus Christus de zielen in 't vagevuur wilt gedenken, in 't bijzonder die zielen, aan welke ik eenige verplichting heb, de zielen mijner overledene bloedverwanten, vrienden en weldoeners.

Heer, geef hun de eeuwige rust;

En 't eeuwige licht verlichte hen.

Dat zij rusten in vrede. Amen.

Bij het Nobis quoque peccatoribus.

Als ge den Priester deze woorden hoort zeggen, klop ook rouwmoedig op uwe borst, verzuchtende met den Publikaan:

God! wees mij zondaar genadig!

Bij het Pater noster.

Bid langzaam met groote aandacht:

Onze Vader....

Bij het Agnus Dei.

AGNUS DEI beteekent LAM GODS. Met deze woorden: *Lam Gods, dat de zonden der wereld wegneemt*: heeft de H. Joannes de Dooper Jesus aangewezen als den verwachten Messias. De Priester erkent ook Jesus Christus op het altaar als het onbevleete Lam Gods, dat door zijn dood onze zonden wegneemt, en smeekt, op zijne borst slaande, om barmhartigheid en vrede.

In eene Lijkmis zegt de Priester, zonder op zijne borst te slaan, in plaats van *Ontferm U onzer tweemaal Geef hun de rust*, de derde maal *Geef hun de eeuwige rust*. Doe en zeg insgelijks.

Bij de voorbereiding tot de H. Communie.

De Priester spreekt eenige gebeden over het altaar gebogen.

Bij het Domine non sum dignus.

DOMINE NON SUM DIGNUS beteekent HEER, IK BEN NIET WAARDIG, en zijn de eerste vier schoone woorden, welke de hoofdmans des Evangelies sprak, met de grootste *oetmoedigheid* zijne onwaardigheid erkennende, om den Zaligmaker in zijn huis te ontvangen, en zoo vast toch *geloovende* en *vertrouwende*, dat Jesus zijn knecht op een afstand door slechts te gebieden kon en wilde genezen.

Met een enkel woord (*knecht in ziel*) te veranderen, zegt de Priester, op zijne borst slaande, driemaal dezelfde woorden tot betuiging zijner onwaardigheid.

Bij het Agnus Dei.

Bid vurig met den Priester op uwe borst slaande:

Lam Gods, dat de zonden der wereld wegneemt, ontferm U onzer.

Lam Gods, dat de zonden der wereld wegneemt, ontferm U onzer.

Lam Gods, dat de zonden der wereld wegneemt, geef ons den vrede.

(In eene Lijkmis:

Lam Gods, dat de zonden der wereld wegneemt, geef hun de rust.

De derde maal: geef hun de eeuwige rust.)

Bij de voorbereiding tot de H. Communie.

Bid de Akten van geloof, hoop, liefde en berouw.

Bij het Domine non sum dignus.

Zeg driemaal op het teeken der schel, met den Priester op de borst slaande, als eene korte, maar schoone Akte van geloof, van ootmoedigheid en vertrouwen tevens:

Heer, ik ben niet waardig, dat Gij komt onder mijn dak; maar spreek slechts een woord, en mijne ziel zal gezond worden.

Bij de Communie des Priesters.

De Priester nuttigt eerst het Lichaam, daarna het Bloed des Heeren.

Onder de Communie des Priesters behoort men *geknield te blijven*. Onnadenkend begaat men derhalve eene fout met te gaan staan, als voor de derde maal getikt is.

Ofschoon wij met den Priester niet wezenlijk communiceeren, kunnen wij toch door eene *geestelijke Communie* aan de vruchten eener wezenlijke Communie deelachtig worden. Wat is voor eene *geestelijke Communie* noodig? Dat men met een levendig geloof een vurig verlangen in zich opwekt, om zich met Jesus in de H. Communie te vereenigen. Leer daarom de hiernevens staande Akte van buiten, om die in elke H. Mis bij de Communie des Priesters met groote vurigheid te bidden.

Bij de laatste Gebeden,

welke de Priester na de H. Communie bidt aan den Epistelkant.

Na deze Gebeden zegt of zingt de Priester:

In de Missen *met Gloria*: ITE MISSA EST: Plechtige aankondiging dat de Mis geëindigd is. Er wordt geantwoord: DEO GRATIAS: AAN GOD ZIJ DANK.

In de Missen *zonder Gloria*: BENEDICAMUS DOMINO: LAAT ONS DEN HEER LOVEN. — DEO GRATIAS.

In de *Lijkmissen*: REQUIEScant in pace. AMEN. — DAT ZIJ RUSTEN IN VREDE. AMEN.

Bij de Communie des Priesters.

Blijf geknield en bid vurig, om eene geestelijke Communie te doen:

O mijn goede Jesus, ik wenschte vurig U op dit oogenblik in de H. Communie te ontvangen en mij met U te vereenigen; maar, minnelijke Zaligmaker, kan ik thans niet tot U komen, Gij kunt toch tot mij komen. Zie, allerzoetste Jesus, ik bemin U uit geheel mijn hart, en omhels U in den geest met al de vurigheid mijner ziel. Het Lichaam van onzen Heer Jesus Christus beware mijne ziel ten eeuwigen leven. Amen.

Bij de laatste Gebeden.

Ik dank U, barmhartige God, voor de groote gunst, dat ik deze H. Mis, het onbevleete Offer van het Lichaam en Bloed van uwen goddelijken Zoon, met den Priester heb mogen opdragen. Help mij vandaag deze genade bewaren en tot heil van mijne ziel aanwenden.

H. Maria, Moeder Gods, bid voor ons.

H. Joseph, bid voor ons.

H. Engelbewaarder, bid voor ons.

H. Dooppatroon, bid voor ons.

H. Patroon dezer Gemeente, bid voor ons.

Alle Engelen en Gods lieve Heiligen, bidt voor ons.

**Bij de Benedictie of den Zegen
des Priesters.**

BENEDICAT VOS OMNIPOTENS DEUS, PATER ET
FILIUS ET SPIRITUS SANCTUS. AMEN.

ZEGENE U DE ALMACHTIGE GOD, DE VADER EN
DE ZOON EN DE H. GEEST. AMEN.

Bij 't laatste, meestal St-Jans Evangelie.

Het ST-JANS EVANGELIE der Mis is het begin
van het *Evangelie*, dat de H. Joannes, de geliefde
Leerling des Zaligmakers, geschreven heeft. De
H. Joannes begint zijn Evangelie met de klaarste
getuigenis af te leggen van de godheid van Jesus
Christus.

~~~~~
Imprimatur.

Haaren, 25 Jan. 1890.

F. A. L. Bronsgeest,
Libr. Cens.

**Bij de Benedictie of den Zegen
des Priesters.**

Kniel eerbiedig en bid vurig:

Almachtige en barmhartige God! zegen mij
en de mijnen.

† In den naam des Vaders en des Zoons
en des H. Geestes. Amen.

Bij 't laatste, meestal St-Jans Evangelie.

*Men gaat recht staan, maakt het kruisteecken
op voorhoofd, mond en borst, en als de Pries-
ter bij het einde knielt, kniel eveneens, zeg-
gende: Het Woord is vleesch geworden, en
heeft onder ons gewoond: uit eerbied en dank-
baarheid voor het aanbiddelijk mysterie der
menschwording van Jesus Christus.*

*Na de H. Mis de kerk verlatende, maak
eene knie- of hoofdbuiging voor Jesus Christus
in het H. Sacrament, zeggende:*

Geloofd en gedankt zij te allen tijd
het hoogheilig en goddelijk Sacrament!

*En aan den uitgang der kerk eerbiedig wij-
water nemende, keer u naar het hoogaltaar,
maak een goed kruisteecken en, het hoofd bui-
gende, stier uw laatsten en dankbaren groet tot
uwen God en Zaligmaker:*

Geloofd zij Jesus Christus!

In eeuwigheid. Amen.

